

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Çeşitli kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi ekte sunulmuştur. 10.10.2006

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Ramazan Can
Graduate

Abmet Caplanay
US 943 m.v.

Bekir BOZDAĞ
Yozgat Milletvekili

Hegen KAS
KAS m

Hakkı Köylü

Valist Evelyn
B. C. C.

Lece? 0202
153000 m. l. l. l. l. l.

Slime curve,
USA 1971

Affif Dermawan
Batman MV

Rekha Dutt
Antalya Mu.

Haci Biner
van MV.

Muzaffer Kızı
Görmüş mü.

(in case of
conflict)

GENEL GEREKÇE

Bilindiği üzere, ceza adalet sistemimizi oluşturan temel ceza kanunları olarak adlandırılan Türk Ceza Kanunu, Kabahatler Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ve Adli Sicil Kanunu Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilerek 1 Haziran 2005 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Keza, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile 3/7/2005 tarihli ve 5402 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu da sırayla 15/7/2005 ve 20/7/2005 tarihlerinde yürürlüğe girmişlerdir.

Geçen zaman içerisinde yukarıda bahsedilen kanunların uygulanmasında bazı maddeler yönünden tereddütlerin oluştuğu, farklı uygulamaların yapıldığı, uygulama birliğini sağlayacak Yargıtay içtihatlarının da henüz oluşmadığı görülmüştür.

Öte yandan, 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 3 üncü maddesi Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş ve kanun koyucuya yeni düzenleme yapılması konusunda zaman tanınmıştır. Bu karar nedeniyle, kanunun uygulamasında oluşacak boşluğu gidermek amacıyla, söz konusu maddenin yeniden düzenlenmesi zorunlu hale gelmiştir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile 5326 sayılı Kabahatler Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra, idarî yaptırım kararı gerektiren fiiller ve suç açısından uygulama birliği sağlanması, uygulamada ortaya çıkan tereddütlerin giderilmesi, mevzuatımıza yeni giren uzlaşma gibi bazı müesseselere işlerlik kazandırılması amacına yönelik değişiklikler yapma gereği duyulmuştur.

Diğer yandan, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda hak yoksunluklarıyla ilgili olarak süresiz hak yoksunluğu kabul edilmemesine karşın, 5352 sayılı Adli Sicil Kanununun geçici 2 nci maddesinde, diğer kanunlardaki kasıtlı bir suçtan dolayı belirli süreyle hapis cezasına veya belli suçlardan dolayı bir cezaya mahkum olan kişilerin belli hakları kullanmaktan süresiz olarak yoksun bırakılmasına ilişkin hükümlerin saklı tutulması ve yasaklanmış hakların geri verilmesi yolunun da kapalı tutulması nedeniyle uygulamada ciddi sorunlar ortaya çıkacaktır. Bu sorunların çözümüne yönelik olarak, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu dışındaki çeşitli kanunlardaki kasıtlı bir suçtan dolayı belirli süreyle hapis cezasına veya belli suçlardan dolayı bir cezaya mahkum olan kişilerin süresiz olarak kullanmaktan yasaklandıkları hakları tekrar kullanabilmelerine imkan tanıyan bir düzenleme yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

İş bu Kanun Teklifiyle, yukarıda bahsedilen hususlarda ortaya çıkan tereddütlerin giderilmesi ve ihtiyaçların karşılanması amaçlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Maddeyle, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 61 inci maddesine sekizinci fıkradan sonra gelmek üzere fıkra eklenmiştir. Adli para cezasının hapis cezasına seçimlik yaptırım olarak kabul edildiği hallerde, cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesi bağlamında mahkeme, önce kişi hakkında hapis cezasına mı yoksa adli para cezasına mı hükmedeceğini karara bağlar. Bu tercihin yapılmasında sadece suçlunun kişiliği dikkate alınmalıdır. Bu tercih, aslında cezanın bireyselleştirilmesi yöntemlerinden birini oluşturmaktadır. Bu bakımdan söz konusu belirlemede failin geçmişi, sosyal ilişkileri, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları, cezanın failin geleceği üzerindeki olası etkileri gibi hususların yanı sıra, ekonomik durumu da göz önünde bulundurulur.

Bu tercih sonucunda mahkemenin kişi hakkında adli para cezasına hükmetmeyi kararlaştırması halinde, adli para cezasının hesaplanmasında esas alacağı gün sayısını, hapis cezasının belirlenmesi ve bireyselleştirilmesi ile ilgili olarak 61 inci maddede öngörülen usul ve sırayı izleyerek belirleyecektir.

Bu hesaplamada temel gün belirlenirken, beş gün ile yediyüzotuz gün arasında bir gün mü, yoksa ilgili suç tanımındaki hapis cezasının alt ve üst sınırının mı esas alınacağı konusunda, uygulamada bir tereddüt oluşmuştur. Bu tereddüdün giderilmesi için, işbu fıkra hükmü madde metnine eklenmiştir.

Bu hükme göre, adli para cezasının hesaplanmasına ilişkin temel gün belirlenirken, ilgili suç tanımındaki hapis cezasının alt ve üst sınırının göz önünde bulundurulması gerekir. Aksi takdirde, adli para cezasının ödenmemesi halinde uygulanacak hapis süresi bakımından dengesiz sonuçlar ortaya çıkabilir.

Bu suretle belirlenen temel gün üzerinden 61 inci maddedeki usul ve sıraya göre artırma veya indirim yapmak suretiyle sonuç gün sayısı belirlenir.

MADDE 2- Maddeyle, 5237 sayılı Kanunun 73 üncü maddesinin başlığında yer alan "uzlaşma" ibaresi, maddenin içeriğine uygun olarak madde metninden çıkartılmıştır.

MADDE 3- Maddeyle, 5237 sayılı Kanunun 87 nci maddesinin üçüncü fıkrası değiştirilmiştir. Kasten yaralama suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hallerinden birisi kemik kırılmasıdır. 87 nci maddenin üçüncü fıkrasında, maddenin diğer fıkralarından farklı olarak, 86 ncı maddeye göre belirlenen cezanın belli oranda artırılması yönteminden ayrılmış ve kemik kırılması haline özgü olarak hapis cezasının alt ve üst sınırları müstakilen belirlenmiştir. Bu düzenleme karşısında; örneğin anasına karşı işlediği kasten yaralama suçu sonucunda kol kemiğinin kırılmasına neden olan fail hakkında 87 nci maddenin üçüncü fıkrasındaki makas arasında cezaya hükmederken, mağdurla fail arasındaki üstsoy - altsoy ilişkisinin ne suretle göz önünde bulundurulacağı hususunda uygulamada oluşan tereddütleri gidermek amacıyla işbu değişikliğin yapılmasına gerek duyulmuştur. Ayrıca, uygulamada duyulan tereddütler göz önünde bulundurularak, fıkra metnine kemik kırığı eklenmiştir. Çünkü çıkıkların da, kemik kırığı gibi kişinin hayat fonksiyonları üzerinde önemli etkisi olmaktadır.

MADDE 4- Maddeyle, 5237 sayılı Kanunun 89 uncu maddesinin beşinci fıkrası değiştirilmiştir. Kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbî müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması hâlinde, soruşturma ve kovuşturma yapılması mağdurun şikâyetine tabi kılınmıştır. Buna karşılık, 89 uncu maddenin son fıkrasına göre, bilinçli taksirle yaralama halinde, yaralamanın ağırlığı göz önünde bulundurulmaksızın re'sen soruşturma ve kovuşturma yapılabilecektir. Bu durumda bir çelişkiye düşmemek için, bilinçli taksirle sebebiyet verilen yaralanmanın temel şeklinde ancak mağdurun şikâyeti üzerine

soruşturma ve kovuşturma yapılabilmesini mümkün kılmak amacıyla yönelik olarak işbu değişiklik yapılmıştır.

MADDE 5- Maddeyle, 5237 sayılı Kanunun 191 inci maddesi değiştirilmiştir. Yeni Türk Ceza Kanununda, izlenen suç siyasetinin gereği olarak, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak değil, kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmamak fiilleri suç olarak tanımlanmıştır. Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi, aslında tedaviye ihtiyaç duyan bir kişidir. Bu nedenle, yeni Türk Ceza Kanununun 191 inci maddesinde, kişinin öncelikle tedavi edilmesini ve tekrar uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaktan korunmasını sağlamaya yönelik olarak hakkında denetimli serbestlik tedbirinin uygulanmasını öngören bir düzenleme yapılmıştır.

Ancak, bu düzenlemenin içeriğiyle ilgili olarak uygulamada tereddütlerin olduğu gözlemlenmiştir. Bu tereddütleri gidermek amacıyla söz konusu madde metninde değişiklik yapılması gereği hasıl olmuştur.

Buna göre, kişinin tedavi olmayı kabul etmesi ve denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine uygun davranması halinde, kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmamak dolayısıyla hakkında cezaya hükmolunmayacaktır. Başka bir deyişle, bu durumda mahkeme, uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi kullanmak için satın alan, kabul eden veya bulunduran kişi hakkında cezaya hükmetmeden tedavi ile birlikte denetimli serbestlik tedbirine ya da sadece denetimli serbestlik tedbirine karar verecektir.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişinin tedaviye ihtiyacının olup olmadığı, tıp biliminin verileri çerçevesinde belirlenebilecek olan bir sorundur. Bu nedenle, mahkeme, kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran kişinin uyuşturucu madde kullanıp kullanmadığını, kullanmakta ise tedaviye ihtiyacının olup olmadığını bilirkişi marifetiyle belirleyecektir.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişinin ihtiyacı olan tedavinin süresi kanunda belirlenmemiştir. Çünkü tedavi, yalın bir tıbbi olgudur. Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi, bu maddenin etkisinden kurtulabilmesi için kendisiyle ilgili olarak uygulanan tedavinin gereklerine uygun davranmakla yükümlüdür. Kişi tedavi sürecinde ayrıca denetimli serbestlik tedbirine tabi tutulur.

Uygulanan tedavinin olumlu sonuç vermesi ve artık gerek kalmadığı için tedaviye son verilmesi halinde de denetimli serbestlik tedbirinin uygulanmasına devam edilir. Tedavinin sona erdiği tarihten itibaren denetimli serbestlik tedbirinin uygulanmasına asgari bir yıl süreyle devam olunur. Ancak, mahkeme, toplam üç yılı geçmemek üzere, bu sürenin uzatılmasına karar verebilir.

Kişinin hakkında uygulanan denetimli serbestlik tedbirinin de gereklerine uygun davranması halinde, bu süre sonunda, hakkında açılmış olan kamu davası ile ilgili olarak mahkemece düşme kararı verilir.

Bunun ifade ettiği anlam şudur: Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmamak suçundan dolayı hakkında kamu davası açılmış olan sanıkla ilgili olarak cezaya hükmetmeden tedavi ile birlikte denetimli serbestlik tedbirine ya da sadece denetimli serbestlik tedbirine karar verilmesi halinde, açılmış olan kamu davası derdest olmaya devam etmektedir.

Kişinin, kendisiyle ilgili olarak uygulanan tedavinin veya denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine uygun davranmaması halinde, açılmış olan davaya devam olunarak hakkında 191 inci maddenin birinci fıkrası hükmüne istinaden cezaya hükmolunur.

Maddenin altıncı fıkrasında, kişi hakkında cezaya hükmolunduktan sonra da tedavi ve denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasının yolu açık tutulmuştur.

Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmamak suçundan dolayı mahkum edilmiş olan kişinin tedaviyi kabul etmesi ve bununla

bağlantılı olarak uygulanan denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine uygun davranması halinde, hakkında hükmolunan cezanın infazına başlanmaz.

Olumlu sonuç vermesi dolayısıyla uygulanan tedaviye son verilen tarihten itibaren asgari bir yıl, azami üç yıl süreyle devam eden denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine uygun davranması halinde, kişi hakkında hükmolunan ceza infaz edilmiş sayılacaktır.

Buna karşılık, kişinin kendisiyle ilgili olarak uygulanan tedavinin veya denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine uygun davranmaması halinde, hükmolunan ceza derhal infaz edilir.

MADDE 6- Maddeyle, 5237 sayılı Kanunun 221 inci maddesine bir fıkra eklenmek suretiyle örgütlü suçlulukta, etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanmaya sınırlama getirilmiştir.

MADDE 7- Maddeyle, 5237 sayılı Kanunun 234 üncü maddesine üçüncü fıkra olarak yeni bir fıkra eklenmiştir. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 339 uncu maddesinin dördüncü fıkrasına göre, “Çocuk, ana ve babasının rızası dışında evi terk edemez ve yasal sebep olmaksızın onlardan alınamaz.” Bu hükümle, yaşı ne olursa olsun, çocuğa ana ve babasının bilgisi veya rızası dışında evi terk etmeme hususunda bir yükümlülük yüklenmiştir. Bu hükmü, ana ve babasının bilgisi ve rızası dışında evi terk eden çocuğu yanında bulunduran kişiye çocuğun ana ve babasını veya yetkili makamları durumdan haberdar etmek yönünde bir yükümlülük yüklemek suretiyle tamamlamak gerekir. Çocuğun evi terk etmesinin ana ve babada büyük bir tedirginlik oluşturduğu herkes tarafından bilinen bir gerçektir. Belirtilen gerekçelerle, Türk Ceza Kanununun, “Çocuğun kaçırılması ve alıkonulması” başlıklı 234 üncü maddesine, kanuni temsilcisinin bilgisi veya rızası dışında evi terk eden çocuğu rızasıyla da olsa yanında tutan kişiye çocuğun ailesini veya yetkili makamları durumdan haberdar etmek yönünde bir yükümlülük yükleyen ve bu yükümlülüğe aykırı davranışı suç olarak tanımlayan bir fıkra eklenmiştir.

MADDE 8- Maddeyle, 5237 sayılı Kanunun 245 inci maddesine fıkra eklenmiştir. Maddenin birinci fıkrasına giren fiillerle başkasına ait banka kartı veya kredi kartının hukuka aykırı olarak kullanılması suretiyle haksız bir menfaat elde edilmiş olması halinde malvarlığına karşı işlenen suçlara ilişkin etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasına imkan tanımak suretiyle Anayasanın eşitlik ilkesini güvence altına alan 10 uncu maddesine uygun bir düzenleme yapılması amaçlanmıştır.

MADDE 9- Maddeyle, 5252 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında değişiklik yapılmıştır. Türk Ceza Kanununun yürürlük ve uygulama şekline ilişkin 5252 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrası metninde “alt ve üst sınırları veya bunlardan birinin gösterildiği veya hiç gösterilmediği veya sabit bir rakam olarak gösterilmiş bulunan para cezaları” ibaresine; buna karşılık 5 inci maddenin ikinci fıkrasında ise, “alt ve üst sınırlarından birisi veya bunlardan her ikisi gösterilmemiş olmakla birlikte,” ibaresine yer verilmiş olması, para cezasının alt ve üst sınırlarının her ikisinin de gösterildiği suç tanımlarında özellikle 5. maddenin ikinci fıkrası bağlamında uygulamada bir tereddüde neden olmuştur. Bu tereddüdün giderilebilmesi amacıyla, Yürürlük Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “alt ve üst sınırları veya bunlardan birinin gösterildiği veya hiç gösterilmediği veya sabit bir rakam olarak” ibaresi metinden çıkarılmıştır.

MADDE 10- Maddeyle, Türk Ceza Kanununun yürürlük ve uygulama şekline ilişkin 5252 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişikliğe paralel olarak ve aynı gerekçelerle, Yürürlük Kanununun 5 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “alt ve üst sınırlarından birisi veya bunlardan her ikisi gösterilmemiş olmakla birlikte,” ibaresi metinden çıkarılmıştır.

MADDE 11- Maddeyle, 5252 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrası değiştirilmiştir. Mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 15 inci maddesinin birinci fıkrasında, “Hapis cezası yedi günden yirmi seneye kadardır. Kanunda açıklanmayan yerlerde yukarı haddi beş senedir.” hükmü yer almaktaydı. Yeni Türk Ceza Kanununun 49 uncu maddesinin birinci fıkrasında ise, “Sürelî hapis cezası, kanunda aksi belirtilmeyen hâllerde bir aydan az, yirmi yıldan fazla olamaz.” hükmüne yer verilmiştir. Bu durum karşısında, diğer kanunlarda örneğin üç aydan az olmamak üzere hapis cezasının öngörüldüğü suç tanımlarında cezanın üst sınırı yirmi yıl olmaktadır. Bu farklı düzenleme, asliye ceza mahkemesinin görev alanına giren bu suçların, ağır ceza mahkemesinin görev alanına girmesini sonuçlanmıştır. Türk Ceza Kanununun yürürlük ve uygulama şekline ilişkin 5252 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasındaki mevcut düzenleme, bu sorunu sadece 1 Haziran 2005 tarihinden önce işlenmiş olan suçlarla sınırlı olarak çözmektedir. 1 Haziran 2005 tarihinden sonra işlenen ve diğer kanunlarda sadece alt sınırı gösterilmiş olan suçlarla ilgili olarak cezanın üst sınırının ve buna bağlı olarak görevli mahkemenin belirlenmesi bakımından ortaya çıkan sorunu çözmek amacıyla işbu değişikliğin yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

MADDE 12- Maddeyle, 5252 sayılı Kanunun, geçici 1 inci maddede yer alan “31 Aralık 2006” ibaresi, ilgili kanunlarda gerekli değişikliklerin yapılmasına imkan sağlamak amacıyla “31 Aralık 2008” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 13- Maddeyle, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 6 ncı maddesi değiştirilmiştir.

5271 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına göre, davaya bakan mahkeme, görevli olup olmadığına kovuşturma evresinin her aşamasında re'sen karar verebilir. 6 ncı maddesinin birinci fıkrasına göre ise, iddianamenin kabulünden sonra, yargılamanın alt dereceli bir mahkemeye ait olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı verilemez.

Kovuşturma evresinden önceki bir aşamada görevsizlik kararı verilemeyeceğine, kovuşturma evresi iddianamenin kabulü ile başlayacağına göre, 6 ncı madde uyarınca görevsizlik kararı verilebilmesi hiçbir şekilde mümkün olamamaktadır.

Her ne kadar, 4 üncü maddenin birinci fıkrasında, 6 ncı madde hükmünün saklı olduğu belirtilmekte ise de, bundan kastedilen, bu madde kapsamında hiçbir zaman görevsizlik kararı verilememesi değil, yargılamada belli bir aşamaya gelindikten sonra görevsizlik kararı verilememesidir. Oysa 6 ncı maddenin birinci fıkrası hükmü, üst dereceli mahkeme bakımından görevsizlik kararı verilmesi yolunu bütünüyle kapatmaktadır.

6 ncı maddenin birinci fıkrasının mevcut hali, kapsamlı bir soruşturma yapılarak iddianame düzenlenmesi ve buna bağlı olarak yargılamanın makul bir sürede sonuçlandırılması hedefinin önünde bir engel oluşturmaktadır. Çünkü davaya bakmak istemeyen mahkeme, iddianameyi kabul ettikten sonra, üst dereceli mahkemenin görevli olduğu gerekçesiyle 5 inci madde uyarınca görevsizlik kararı verdiği takdirde, üst dereceli mahkemenin de görevsizlik kararı vermek suretiyle görev uyuşmazlığı çıkarması ve asıl görevli mahkemenin merci tayini yoluyla belirlenebilmesi mümkün olmayacaktır. Bu durum, iddianamelerin gereği gibi incelenmeksizin kabul edilmesine ve bunun sonucu olarak, bir yandan yargılamanın uzamasına diğer yandan da madde bakımından yetkili olmayan bir mahkemenin davaya bakmak zorunda kalmasına yol açabilmektedir.

Bu nedenlerle Ceza Muhakemesi Kanununun 6 ncı maddesinin birinci fıkrası değiştirilmektedir. Böylece, doğrudan doğruya veya görevsizlik kararıyla iddianame kendisine gelen mahkeme, aşağı dereceli mahkemenin görevli olduğu görüşünde ise görevsizlik kararı verebilecektir. Bu durumda iddianameler daha dikkatle incelenerek kabul edilecektir.

Ancak, görevli olduğunu kabul ederek duruşmaya başlamasından sonra, duruşmada suçun hukuki niteliği değiştiği için alt dereceli mahkemenin görevine giren bir yargılamanın söz konusu olduğunu düşünen mahkeme, usul ekonomisi gereği, artık görevsizlik kararı vermeyip yargılamayı tamamlayacaktır. Böylece, 4 üncü maddenin birinci fıkrasında yer alan "6 ncı madde hükmü saklıdır" kuralı da gerçek işlevine kavuşmuş olacaktır.

MADDE 14- Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 100 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendine (5) numaralı alt bentten sonra gelmek üzere (6) numaralı alt bent eklenmiştir. Düzenlemeyle, özellikle büyük kentlerde hırsızlık ve yağma suçlarında meydana gelen artışlar ile çocukların bu suçlarda kullanılması ve kamuoyunda meydana gelen infial de dikkate alınmak suretiyle, bu suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde tutuklama nedeninin varsayılabilmesi öngörülmüştür.

MADDE 15- Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 109 uncu maddesine bir fıkra eklenmiştir. Kanunlarda öngörülen tutukluluk sürelerinin dolması nedeniyle salıverilenler hakkında, maddede düzenlenen ceza miktarı koşulu aranmaksızın adli kontrole ilişkin hükümlerin uygulanmasına olanak sağlanmıştır.

MADDE 16- Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 146 ncı maddesinde bazı değişiklikler yapılmıştır. Maddenin birinci fıkrasına eklenen ibare ile, hakkında tutuklama kararı verilmesi veya yakalama emri düzenlenmesi için yeterli nedenler bulunan şüpheli veya sanığın yanı sıra, ifade veya sorgu için 145 inci maddeye göre çağrıldığı halde gelmemiş olan şüpheli veya sanığın da zorla getirilmesine karar verilebileceği öngörülmektedir. Böylece uygulamada ortaya çıkan bazı tereddütlerin giderilmesi amaçlanmıştır.

Dördüncü ve beşinci fıkralarda yer alan "zorla getirmeyi isteyen" ibareleri fıkra metinlerinden çıkarılmaktadır. Bu fıkralarda yapılan değişikliğin amacı, Cumhuriyet savcılarının zorla getirme kararı verme yetkilerinin bulunup bulunmadığı hususunda uygulamada yaşanan yoğun tereddüttür. Soruşturma evresinin asıl sahibi konumunda bulunan Cumhuriyet savcısına bu yetkinin tanınmaması, uzlaşma gibi bazı kurumları önemli ölçüde işlemez hale getireceği gibi, iddianamenin iadesi yolunun işletilmesi bakımından da sorunlar çıkarabilecektir. Ceza Muhakemesi Kanununda soruşturma evresine yüklenen fonksiyonun gereği gibi ifa edilebilmesi ve yargılamanın makul bir sürede sonuçlandırılabilmesi için, soruşturma evresinin asıl yetkilisi olan Cumhuriyet savcısının zorla getirme yetkisi hususunda bir tartışma ve tereddüdün bulunmaması gerekmektedir.

Maddeye eklenen yedinci fıkra ile; tanık, bilirkişi, mağdur ve şikayetçinin öncelikle çağrı kağıdı ile çağrılacağı, buna rağmen gelmeyen bu kişiler hakkında zorla getirme kararı verilebileceği hükmünü içermektedir.

Tanıklar söz konusu olduğunda, 43 üncü madde uyarınca çağrılan tanık gelmediğinde, 44 üncü madde uyarınca zorla getirme kararı verilebilmektedir. Ancak 44 üncü madde sadece hâkim veya mahkemenin yetkili olduğu şeklinde anlaşılmaya müsaittir. Cumhuriyet savcısının da bu konuda yetkili olduğunu vurgulamak amacıyla tanıklar bakımından böyle bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmuştur. Bu nedenle hüküm, özellikle Cumhuriyet savcısının zorla getirme kararı verme yetkisi bakımından önem taşımaktadır.

Bilirkişi hakkında zorla getirme kararı verilip verilemeyeceği, Ceza Muhakemesi Kanununun mevcut düzenlemeleri bakımından tartışmalı hale gelmiştir. Mülga 1412 sayılı Kanunda (m. 70); "Rey vermekle mükellef olduğu ve usulü dairesinde çağrıldığı halde gelmeyen veya gelip de yeminden, rey ve mütalaa beyanından çekinen bilirkişiler hakkında tanıklara ilişkin hükümler uygulanır" şeklinde bir düzenleme yer almakta idi. Dolayısıyla bu hüküm, hem çağrıya uyulmamasının hem de çağrıya uyulmasına rağmen yeminden ve görüş açıklamasından kaçınmanın yaptırımını düzenlemekte idi. Buna göre, çağrıya uymayan bilirkişi hakkında mülga 1412 sayılı Kanunun 46 ncı maddesi, yeminden ve görüş açıklamasından kaçınan bilirkişi hakkında ise mülga 1412 sayılı Kanunun 63 üncü maddesi uygulanabilmekte idi. Mülga 1412 sayılı Kanunun 46 ncı maddesi ise, çağrıya uymayan tanıkların, dolayısıyla bilirkişilerin, zorla getirilmesini öngörmekte idi.

Mülga 1412 sayılı Kanunun 70 inci maddesine karşılık gelen ve bu madde ile aynı başlığı taşıyan 5271 sayılı Kanunun 71 inci maddesi, kısmen farklı bir düzenleme içermektedir. Söz konusu hükme göre; "usulünce çağrıldığı halde gelmeyen ve gelip de yeminden, oy ve görüş bildirmekten çekinen bilirkişiler hakkında 60 ıncı maddenin birinci fıkrası hükmü uygulanır". 60 ıncı maddenin birinci fıkrası ise, mülga 1412 sayılı Kanunun 63 üncü maddesinin ilk üç fıkrasına karşılık gelmektedir. Başka bir ifadeyle, hazır olan fakat yeminden veya tanıklıktan çekinen kişi, bundan doğan giderlere ve disiplin hapsine muhatap olacaktır.

Görüldüğü üzere, mülga 1412 sayılı Kanunun 70 inci maddesi, tanıklara ilişkin hükümlere genel olarak, yani madde numarası zikretmeksizin atıf yapmak suretiyle, hem hazır bulunmayan bilirkişinin zorla getirilebileceğini, hem de hazır bulunduğu halde yeminden ve bilirkişilikten kaçınan kişiye uygulanabilecek yaptırımları düzenlemekte idi. Buna karşılık 5271 sayılı Kanunun 71 inci maddesi, hazır bulunduğu halde yeminden ve oy/görüş açıklamaktan kaçınan bilirkişi yanında, usulünce çağrıldığı halde gelmeyen bilirkişi bakımından da 60 ıncı maddeye atıf yapmaktadır. Başka bir ifadeyle, çağırılan makamların huzurunda bulunan fakat bazı işlemlerden kaçınan bilirkişiye yönelik yaptırımlar, çağrıldığı halde gelmeyen bilirkişi için de geçerli olmaktadır. Bu yaptırımlar ise, bazı giderlerin bilirkişiye yükletilmesi ve disiplin hapsidir. Ancak, özellikle disiplin hapsi, usulünce yapılan çağrıya uymamış olan bilirkişinin hazır bulundurulmasını, bunun için de zorla getirilmesini gerekli kılmaktadır. Bununla birlikte, 5271 sayılı Kanunun 71 inci maddesinde, zorla getirmeyi öngören 44 üncü maddeye açık bir atıf bulunmadığı için, davete rağmen gelmemiş olan bilirkişinin zorla getirilip getirilemeyeceği hususu belirsiz kalmaktadır.

Bilirkişi bakımından zorla getirme kararı verme yetkisindeki belirsizlik sadece Cumhuriyet savcısı bakımından değildir. Cumhuriyet savcısı yanında, hâkim ve mahkemenin de bilirkişi hakkında zorla getirme kararı verme yetkisinin açıkça belirtilmesi bakımından böyle bir düzenleme ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Mağdur ve şüpheli de, çağrı kağıdı ile çağrıldıkları halde gelmedikleri takdirde haklarında zorla getirme kararı verilebilecektir. 233 üncü maddeye göre, mağdur ile şikâyetçi, Cumhuriyet savcısı veya mahkeme başkanı veya hâkim tarafından çağrı kâğıdı ile çağırılıp dinlenir, bu hususta yapılacak çağrı bakımından tanıklara ilişkin hükümler uygulanır. 235 inci maddeye göre ise, mağdur veya şikâyetçinin, dilekçelerinde veya tutanağa geçirilmiş olan beyanlarında belirttikleri adresleri tebligata esas alınır. Bu adrese çıkartılan çağrıya rağmen gelmeyen kimseye yeniden tebligatta bulunulmaz. Belirtilen adresin yanlışlığı, eksikliği veya adres değişikliğinin bildirilmemesi nedeniyle tebligat yapılamaması hâllerinde adresin araştırılması gerekmez. Bu kimselerin beyanının alınması zorunlu görüldüğü hâllerde üçüncü fıkra uygulanmaz. 236 ncı maddenin birinci fıkrasına göre de, mağdurun tanık olarak dinlenmesi halinde, yemin hariç, tanıklığa ilişkin hükümler uygulanır.

Mağdur ve şikayetçi ile ilgili söz konusu hükümlerin bir zorla getirme kararı verilebilmesine imkan tanıyıp tanımadığı hususunda uygulamada ortaya çıkmış bulunan tereddütleri gidermek amacıyla, eklenen yedinci fıkra ile, çağrıya uymamaları halinde bu kişilerin zorla getirilebileceği açıkça hüküm altına alınmaktadır.

146 ncı maddeye eklenen yedinci fıkra ile, 251 inci maddenin altıncı fıkrasıyla da uyum sağlanmaktadır. Buna göre, 250 nci madde kapsamındaki suçların soruşturma ve kovuşturması söz konusu olduğunda, herhangi bir çağrıya gerek kalmaksızın; Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkemenin sözlü emriyle şüpheli veya sanık, tanık, bilirkişi ve suçtan zarar gören hazır bulundurulabilecekken, 250 nci madde kapsamı dışında kalan suçların soruşturma ve kovuşturmasında bu kişiler önce davet edilecek, buna rağmen gelmezlerse, haklarında zorla getirme kararı verilebilecektir.

MADDE 17- Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 150 nci maddesi değiştirilmiştir.

Maddenin birinci fıkrası, uygulamada şüpheli veya sanığın müdafisi bulunup bulunmadığı ve müdafî seçebilecek durumda olup olmadığına bakılmaksızın kendilerine müdafî tayin edilmesi yoluna gidilmesi göz önünde bulundurularak, öncelikle, şüpheli veya sanıktan kendisine bir müdafî seçmesinin isteneceğine ilişkin açık düzenleme yapılmış, şüpheli veya sanığın müdafî seçebilecek durumda olmadığını beyan etmeleri halinde ise, bu konuda talepte bulunmaları şartıyla, müdafî görevlendirileceği hüküm altına alınmıştır.

İkinci fıkrası ise 5237 sayılı Kanunla uyum sağlamak amacıyla değiştirilmiştir.

Üçüncü fıkra yapılan değişiklikle, istem aranmaksızın müdafî görevlendirilmesi uygulamasının etkin hale getirilmesi amaçlanmıştır. Birinci fıkraya göre, anılan fıkra da öngörülen şartların gerçekleşmesi kaydıyla, herhangi bir ceza sınırlamasına tabi olmaksızın müdafî görevlendirilmesi ise, her zaman mümkündür.

Maddeye eklenen dördüncü fıkra, Türkiye Barolar Birliğinin görüşü alınmak suretiyle Adalet Bakanlığı tarafından yönetmelik çıkarılmasını öngörmektedir. Zorunlu müdafilikle ilgili diğer hususlar yönetmelikte gösterilecektir. Söz konusu yönetmelikte zorunlu vekillikle ilgili düzenlemelere de yer verilebilecektir.

MADDE 18- Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 171 inci maddesi değiştirilmiştir.

Bu değişiklikle maddenin birinci fıkrası daha anlaşılır bir hale getirilmektedir. Maddeye, kamu davasının açılmasının ertelenmesi ile ilgili beş yeni fıkra eklenmektedir. Gerek 171 inci maddenin birinci fıkrasındaki takdir yetkisinin gerekse eklenen fıkralarda düzenlenen kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararının verilebilmesi için, öncelikle, soruşturma sonucunda toplanan delillerin, iddianame düzenlenmesini gerektirecek şekilde suçun işlendiği hususunda yeterli şüphe oluşturmaya gerekmektedir. Buna karşılık, kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilememişse veya kovuşturma olanağı bulunmamakta ise, Cumhuriyet savcısı 172 nci madde uyarınca kovuşturmayaya yer olmadığına karar verecektir.

Maddeye eklenen ikinci fıkra, Cumhuriyet savcısının, kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verebileceği suçların kapsamını ve erteleme süresini göstermektedir. Buna göre; uzlaşma kapsamına giren bütün suçlar ile, uzlaşma kapsamında olmasa dahi, üst sınırı iki yıl ve daha az süreli hapis cezasını gerektiren suçlar bu kapsamdadır. Ancak uzlaşma kapsamına giren suçlar söz konusu olduğunda, öncelikle uzlaşma usulü denenmek zorundadır. Nitekim bu hususu vurgulamak üzere, üçüncü fıkra da, uzlaşmaya ilişkin hükümlerin saklı olduğu belirtilmektedir.

Kapsama giren bir suç söz konusu olduğunda ve üçüncü fıkra da aranan şartlar gerçekleştiğinde, kamu davasının açılması, beş yıl süreyle ertelenebilecektir.

Maddenin üçüncü fıkrası, kamu davasının açılmasının ertelenmesinin şartlarını düzenlemektedir. Söz konusu şartların birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.

İlk şart, şüphelinin daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezası ile mahkûm olmamış bulunmasıdır. Mahkûmiyetin kesinleşmiş olması gerekmektedir. Önceden böyle bir mahkûmiyeti bulunan şüphelinin uzlaşma kapsamına giren bir suçunun soruşturmasında uzlaşma mümkündür. Böyle bir durumda, mağdur veya suçtan zarar görenin uzlaşmayı kabul etmemesi halinde; bu maddedeki şartlar aranmaksızın, uzlaşmayı kabul eden şüpheli hakkında soruşturma konusu suçla ilgili olarak yine de kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilebilecektir. Buna karşılık, mağdur veya suçtan zarar görenin uzlaşmayı kabul etmesine rağmen şüphelinin kabul etmemesi halinde ise; bu maddedeki şartlar gerçekleşmiş olsa bile, şüpheli hakkında soruşturma konusu suçla ilgili olarak kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilecektir.

Kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilebilmesinin ikinci şartı, yapılan soruşturmanın, kamu davası açılmasının ertelenmesi hâlinde şüphelinin suç işlemekten çekineceği kanaatini vermesidir.

Üçüncü şart, kamu davası açılmasının ertelenmesinin, şüpheli ve toplum açısından kamu davası açılmasından daha yararlı olmasıdır.

Son şart ise, suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hâle getirme veya tazmin suretiyle, tamamen giderilmesidir. Zararın türü ve miktarını Cumhuriyet savcısı belirleyecektir.

Dördüncü fıkraya göre, erteleme süresi içinde kasıtlı bir suç işlenmediği takdirde, kovuşturmaya yer olmadığına karar verilecektir. Erteleme süresi içinde kasıtlı bir suç işlenmesi hâlinde kamu davası açılır. Erteleme süresince dava zamanaşımı işlemez.

Beşinci fıkra ise, ertelemeye ilişkin kararların kaydı, bu kayıtların kimler tarafından, ne kapsamda ve hangi amaçla kullanılabileceği hususları düzenlenmektedir.

Son fıkra, kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin hükümlerin, Anayasanın 174 üncü maddesinde koruma altına alınan İnkılap Kanunlarında yer alan suçlarla ilgili olarak uygulanmayacağı hükmünü içermektedir.

MADDE 19- Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 231 inci maddesine, hükmün açıklanmasının geri bırakılması ile ilgili olarak, dördüncü fıkradan sonra gelmek üzere yeni fıkralar eklenmiş ve maddenin başlığında da buna uygun olarak değişiklik yapılmıştır.

Maddeye eklenen beşinci fıkra ile, hangi tür ve miktarda cezalar bakımından hükmün açıklanmasının ertelenmesine karar verilebileceği belirtilmektedir. Buna göre, yargılama sonunda hükmolunan iki yıl ve daha az süreli hapis cezası ile her miktardaki adli para cezası bakımından hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir.

Beşinci fıkra, ayrıca, hükmün açıklanmasının geri bırakılması tanımlanmaktadır. Buna göre, hükmün açıklanmasının geri bırakılması, öncelikle bir hüküm kurulmasını gerektirmektedir. Ancak bu hüküm sanık hakkında hukuki sonuç doğurmamaktadır. Başka bir ifadeyle, kurulan hükmün hukuki sonuç doğurup doğurmaması, belli bir süreye ve bazı şartlara bağlı kılınmaktadır. Mahkûmiyet hükmü kurulduktan başka ayrıca, kurulan bu hükmün, sanık hakkında, yükümlülüklerle uyduğu takdirde belirli bir süre hukuki sonuç doğurmayacağı anlamına gelen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı da verilecektir.

Beşinci fıkra, uzlaşmaya ilişkin hükümler saklı tutulmaktadır. Böylece, yargılama konusu fiil 255 inci madde uyarınca uzlaşmaya tabi ise, öncelikle uzlaşma yoluyla uyuşmazlığın sona erdirilmesi denenecektir. Uzlaşma gerçekleştiği takdirde, mahkeme, uzlaşma sonucunda sanığın edimini defaten yerine getirmesi halinde, davanın düşmesine karar verir. Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, takside bağlanması veya süreklilik arz etmesi halinde; sanık hakkında, şartları aranmaksızın, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilir. Uzlaşma gerçekleşmediği takdirde ise, mahkeme; mağdur veya suçtan zarar görenin uzlaşmayı kabul etmemesi halinde, şartları aranmaksızın, uzlaşmayı kabul eden sanık hakkında kovuşturma konusu suçla ilgili olarak hükmün açıklanmasının geri

birakılmasına karar verebilir. Mağdur veya suçtan zarar görenin uzlaşmayı kabul etmesine rağmen sanığın kabul etmemesi halinde, 231 inci maddedeki şartlar gerçekleşmiş olsa bile, sanık hakkında kovuşturma konusu suçla ilgili olarak hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmez.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesinin şartları altıncı fıkra düzenlenmektedir. Buna göre;

a) Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkum olmamış bulunması gerekir. Mahkumiyetin kesinleşmiş olması aranacaktır.

b) Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması gerekir.

c) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hâle getirme veya tazmin suretiyle, tamamen giderilmesi gerekir. Bu zararın denetim süresince aylık taksitler halinde ödenmesi suretiyle tamamen giderilmesi koşuluyla da hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebileceği ise, dokuzuncu fıkra hüküm altına alınmıştır.

Yedinci fıkraya göre, açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükümde, mahkum olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilemez. Ancak mahkeme, kendisine yüklenen yükümlülükleri denetim süresi içinde yerine getiremeyen sanığın durumunu değerlendirerek; hükümdeki hapis cezasının ertelenmesine ya da kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar vererek yeni bir mahkumiyet hükmü kurabilir.

Sekizinci fıkraya göre, hükmün açıklanması beş yıl süreyle ertelenir. Bu süre içerisinde sanık denetimli serbestlik tedbirine tabi tutulacaktır. Denetim süresince dava zamanasını işlemez. Denetim süresi içinde sanığın ayrıca sekizinci fıkra öngörülen yükümlülükler tabi kılınmasına da karar verilebilir.

Onuncu fıkra, denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve yükümlülükler uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, davanın düşmesi kararı verilebileceğini öngörmektedir.

Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya yükümlülüklerine aykırı davranması halinde, mahkeme hükmü açıklar. Ancak mahkeme, kendisine yüklenen yükümlülükleri denetim süresi içinde yerine getiremeyen sanığın durumunu değerlendirerek; cezanın yarısına kadar belirleyeceği bir kısmının infaz edilmemesine, hükümdeki hapis cezasının ertelenmesine ya da seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar vererek yeni bir mahkumiyet hükmü kurabilir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına itiraz edilebilir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi halinde, bu maddede belirtilen amaç için kullanılabilir.

Son fıkraya göre, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hükümler, Anayasanın 174 üncü maddesinde koruma altına alınan İnkılap Kanunlarında yer alan suçlarla ilgili olarak uygulanmayacaktır.

MADDE 20- Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 253 üncü maddesi yeniden düzenlenmiştir.

Birinci ve ikinci fıkralarda uzlaşmaya tabi suçların kapsamı gösterilmektedir. Buna göre,

a) Türk Ceza Kanununda veya diğer kanunlarda yer alan soruşturulması ve kovuşturulması şikâyeteye bağlı suçlar,

b) Soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı olup olmadığına bakılmaksızın, Türk Ceza Kanununda yer alan suçlardan listede sayılanlar uzlaşmaya tabidir. Türk Ceza Kanunu dışındaki kanunlarda yer alan ve re'sen takip edilebilen suçlarda uzlaşma hükümlerinin uygulanabilmesi için, ilgili kanunlarda bu konuda bir düzenlemenin bulunması gerekmektedir.

Soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı olsa bile etkin pişmanlık hükümlerine yer verilen suçlar ile cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda uzlaşma hükümleri uygulanamayacaktır.

Dördüncü ve devamı fıkralar soruşturma evresinde uzlaşmanın usulünü ve esaslarını düzenlemektedir. Dördüncü fıkra göre, soruşturma konusu suçun uzlaşmaya tabi olması halinde, Cumhuriyet savcısı veya talimatı üzerine adli kolluk görevlisi, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görene uzlaşma teklifinde bulunur. Şüphelinin, mağdurun veya suçtan zarar görenin reşit olmaması halinde, uzlaşma teklifi kanuni temsilcisine yapılır. Bu kişilerin ayırt etme gücüne sahip olup olmadıkları Cumhuriyet savcısı tarafından araştırıldıktan sonra, uzlaşma teklifinin muhatabı belirlenecektir. Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar gören, kendisine uzlaşma teklifinde bulunulduktan itibaren üç gün içinde kararını bildirmediği takdirde, teklifi reddetmiş sayılacaktır.

Beşinci fıkra düzenlemesinde, uzlaşma teklifinde bulunulan kişiye, uzlaşmanın mahiyeti ve uzlaşmayı kabul veya reddetmesinin hukuki sonuçlarının anlatılması öngörülmektedir. Bu noktada şüpheliye yapılacak açıklamalar ile mağdur veya suçtan zarar görene yapılacak açıklamalar farklı olacaktır. Uzlaşmanın mahiyeti ile uzlaşmayı kabul veya reddetmenin hukuki sonuçları bu maddenin çeşitli fıkralarında düzenlenmektedir. Örneğin şüpheliye yönelik açıklamada; uzlaşmış olmasının suçu kabul anlamına gelmediği, uzlaştırma müzakereleri sırasında yapacağı açıklamaların ve bu açıklamalara ilişkin tutanakların, mevcut soruşturmada ve disiplinle ilgili olanlar da dahil olmak üzere, hiçbir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamayacağı, mağdur veya suçtan zarar görenin uzlaşmayı kabul etmesine rağmen kendisinin kabul etmemesi halinde; şartları gerçekleşmiş olsa bile, hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilemeyeceği ve yeterli delil varsa kamu davası açılacağı söylenebilecektir.

Altıncı fıkra göre; gerekli araştırmalara rağmen, herhangi bir nedenle mağdur veya suçtan zarar görene, bu kişiler veya şüpheli temyiz kudretine sahip değillerse kanuni temsilcine ulaşılamamakta ise, uzlaşma yoluna gidilmeksizin soruşturma sonuçlandırılır. Örneğin adres belirlenemiyorsa, soruşturma dosyasındaki adreslerde bulunamıyorsa veya sayılan kişiler yurt dışında ise, bu şekilde hareket edilecektir.

Yedinci fıkra göre; birden fazla kişinin mağduriyetine veya zarara görmesine sebebiyet veren bir suçtan dolayı uzlaşma yoluna gidilebilmesi için, mağdur veya suçtan zarar görenlerin hepsinin uzlaşmayı kabul etmesi gerekir. Bu itibarla bu sujelerden birinin uzlaşmayı kabul etmemesi uzlaşmayı sonuçsuz kılacaktır.

Uzlaşma teklifinde bulunulması veya teklifinin kabul edilmesi, soruşturma konusu suça ilişkin delillerin toplanmasına ve koruma tedbirlerinin uygulanmasına engel olmayacağı hususu sekizinci fıkra düzenlenmektedir. Teklif sırasında uzlaşmanın sonucu henüz bilinemediğinden, delillerin toplanmasına devam edilmesi gerekmektedir. Özellikle ondokuzuncu fıkra uyarınca; yerine getirilmesi ileri tarihe bırakılan, takside bağlanan veya süreklilik arzeden bir edim söz konusu olduğu için kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilmesi üzerine, daha sonra uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi halinde, şüpheli hakkında kamu davası açmak için, toplanan delillerin suçun işlendiği hususunda yeterli şüphe oluşturmaması aranacaktır.

Dokuzuncu fıkra, teklifin ilgililerce kabulü halinde uzlaşmanın kimin tarafından gerçekleştirilebileceğini öngörmektedir. Cumhuriyet savcısı uzlaşmayı kendisi

gerçekleştirebileceği gibi, uzlaştırmacı olarak avukat görevlendirilmesini barodan isteyebilir veya hukuk öğrenimi görmüş kişiler arasından uzlaştırmacı görevlendirebilir.

Onuncu fıkra, Ceza Muhakemesi Kanununun hakimın davaya bakamayacağı haller ile reddi sebeplerinin, uzlaştırmacı görevlendirilmesi ile ilgili olarak da göz önünde bulundurulacağı hükmünü içermektedir. Bu konuda özel bir red veya çekinme süreci öngörülmemiş olup, uzlaşmanın taraflarının veya uzlaştırmacının bu husustaki endişelerinin dikkate alınması gerekmektedir.

Onbirinci fıkraya göre, Cumhuriyet savcısı, görevlendirilen uzlaştırmacının talebi halinde soruşturma dosyasında yer alan ve Cumhuriyet savcısınca uygun görülen belgelerin birer örneğini verir. Cumhuriyet savcısı uzlaştırmacıya, kendisine soruşturmanın gizliliği ilkesine uygun davranmakla yükümlü olduğunu hatırlatır.

Onikinci fıkra, soruşturmayı sürüncemede bırakmayacak makul bir uzlaşma süresi öngörülmektedir. Uzlaştırmacı, dosya içindeki belgelerin birer örneği kendisine verildikten itibaren en geç otuz gün içinde uzlaşmayı sonuçlandıracaktır. Cumhuriyet savcısı bu süreyi yirmi günü geçmemek kaydıyla uzlaşma müzakerelerinin durumuna göre bir veya birkaç kez uzatabilir.

Onüçüncü fıkraya göre, soruşturmanın gizliliğinin gereği olarak, uzlaşma müzakereleri gizli olarak yürütülür. Uzlaşma müzakerelerine şüpheli, mağdur, suçtan zarar gören, kanuni temsilci, müdafî ve vekil katılabilir. Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenin kendisi veya kanuni temsilcisi ya da vekilinin müzakerelere katılmaktan imtina etmesi halinde, uzlaşmayı kabul etmemiş sayılır. Müdafîin müzakerelere katılmamasının uzlaşmaya olumsuz bir etkisi kabul edilmemiştir.

Ondördüncü fıkra müzakere süreci ile ilgili hükümler içermektedir. Uzlaşma sağlanabilmesi için birden fazla müzakere yapılabilmesi mümkündür. Uzlaştırmacı, müzakereler sırasında izlenmesi gereken yöntemle veya uzlaşmanın seyriyle ilgili olarak Cumhuriyet savcısıyla görüşebilir. Cumhuriyet savcısı da, uzlaştırmacıya talimatlar verebilir.

Uzlaşma müzakereleri olumlu veya olumsuz olarak sonuçlandığında uzlaştırmacı, onbeşinci fıkra uyarınca bir rapor hazırlayacaktır. Raporun uzlaşma sürecini doğru ve eksiksiz yansıtması gerekmektedir. Rapor ile birlikte, uzlaştırmacıya önceden verilmiş olan belge örnekleri Cumhuriyet savcısına teslim edilecektir. Uzlaşmanın gerçekleşmesi halinde, rapor içeriğinde, tarafların ne suretle, hangi şartlarla uzlaştığı ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

Onaltıncı fıkraya göre, uzlaşma teklifinin reddedilmesinden sonra, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören uzlaştıklarını gösteren belge ile en geç iddianamenin düzenlendiği tarihe kadar Cumhuriyet savcısına başvurarak uzlaştıklarını beyan edebileceklerdir.

Onyedinci fıkraya göre, Cumhuriyet savcısı, uzlaşmanın, tarafların özgür iradelerine dayandığını ve edimin hukuka uygun olduğunu belirlerse ve bu yönde kanaat sahibi olursa raporu veya belgeyi mühür ve imza altına alarak soruşturma dosyasında muhafaza edecektir.

Onsekizinci fıkraya göre, uzlaştırmacının sonuçsuz kalması halinde tekrar uzlaştırma yoluna gidilemeyecektir.

Ondokuzuncu fıkraya göre, uzlaşma, bir edimin yerine getirilmesi veya yerine getirileceğinin taahhüt edilmesi halinde gerçekleşebilecektir. Şüphelinin edimini defaten yerine getirmesi halinde, hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilecektir. Yerine getirilecek olan edim, maddi veya manevi bir zararın karşılığı olabileceği gibi, örneğin özür dileme şeklinde de olabilir. Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, takside bağlanması veya örneğin mağdurun belirli bir süre istihdam edilmesi gibi, süreklilik arz etmesi halinde, 171 inci maddedeki şartlar aranmaksızın, şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilecektir. Bu durumda 171 inci maddedeki şartların aranmayışının ve kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verip vermemek hususunda Cumhuriyet savcısının bir takdir yetkisinin bulunmamasının nedeni; ileri bir tarihe bırakılmış veya takside bağlanmış olan ya da süreklilik arzeden edimin yerine getirileceği taahhüdünün

izlenmesi gereğidir. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararından sonra uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi halinde, 171 inci maddenin dördüncü fıkrasındaki şart aranmaksızın, kamu davası açılmak üzere şüpheli hakkında iddianame düzenlenecektir. Bunun için, uzlaşma sürecinde de delil toplanmaya devam edilmesi gerekmektedir. Uzlaşma ile aynı zamanda mağdurun veya suçtan zarar görenin maddi ve manevi zararlarının karşılanması amaçlandığından, uzlaşmanın sağlanması halinde, artık, soruşturma konusu suç nedeniyle tazminat dava açılmaz, açılmış bir dava varsa bundan feragat edilmiş sayılır. Ayrıca, şüphelinin, edimini yerine getirmemesi halinde uzlaşma raporu veya belgesi, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 38 inci maddesinde yazılı ilam mahiyetini haiz belgelerden sayılacaktır.

Yirminci fıkra düzenlemesine göre, uzlaştırma müzakereleri sırasında yapılan açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz. Müzakereler sırasında yapılan açıklamalar veya beyanlar, lehe veya aleyhe olacak şekilde, mevcut soruşturma ve kovuşturmada delil olarak kullanılamayacağı gibi, başka bir ceza veya disiplin muhakemesinde, hukuk davasında, idarî bir davada veya başka herhangi bir uyuşmazlıkta da delil olarak kullanılamayacaktır. Bu hüküm, özellikle, uzlaşma hususunda çekingen davranan şüpheliler bakımından önemli bir güvence oluşturmaktadır.

Yirmibirinci fıkra dava zamanasını ve kovuşturma koşulu olan dava sürelerinin işlememesi ile ilgilidir. Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenden birine ilk uzlaşma teklifinde bulunduğu tarihten itibaren uzlaştırma girişiminin sonuçsuz kaldığı ve en geç, uzlaştırmacının raporunu düzenleyerek Cumhuriyet savcısına verdiği tarihe kadar dava zamanasını ve kovuşturma koşulu olan dava süresi işlemeyecektir. Her ne kadar uzlaştırma sürecinde oldukça kısa süreler öngörülmekte ise de, özellikle bazı dava sürelerinin de kısalığı karşısında, bu düzenleme önem arz etmektedir.

Yirmiikinci fıkra uzlaştırma giderleri düzenlenmektedir. Buna göre, uzlaştırmacıya Cumhuriyet savcısı tarafından çalışma ve masraflarıyla orantılı bir ücret takdir edilerek ödenecektir. Uzlaştırmacıya ödenecek ücret de dahil olmak üzere, uzlaştırma giderleri, 324 üncü madde kapsamında yargılama giderlerinden sayılmaktadır. Uzlaşmanın gerçekleşmesi halinde bu giderler Devlet Hazinesi tarafından karşılanacaktır.

Yirmiüçüncü fıkra göre, uzlaşma sonucunda verilecek kararlarla ilgili olarak bu Kanunda öngörülen kanun yollarına başvurulabilecektir.

Yirmidördüncü fıkra göre, uzlaştırmacının uygulanmasına ilişkin bütün hususlar, Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenecektir.

MADDE 21- Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 254 üncü maddesi değiştirilmiştir. Bu değişiklikle, aynı zamanda yargının iş yükünün azaltılması araçlarından biri olan uzlaşma, asil olarak soruşturma evresinin bir kurumu olarak düzenlenmiştir.

Birinci fıkra uyarınca mahkeme tarafından uzlaştırma işlemlerinin yapılabilmesi, ancak, fiilin uzlaşma kapsamında olduğunun kovuşturma evresinde anlaşılması halinde mümkündür. Bu durum ancak duruşma aşamasında gündeme gelebilir. Çünkü ancak duruşmada delillerin ortaya konup tartışılması üzerine suçun niteliği değişebilir. İddianamenin kabulü ile duruşma açılması arasındaki aşamada esasa ilişkin bir değerlendirme yapılmadığından, bu arada suç vasfında bir değişiklik olamaz. İddianamenin mahkemeye sunulması üzerine incelenmesi aşamasında suçun uzlaşma kapsamında olduğunun görülmesi halinde ise, uzlaşma usulü uygulanmadığı için iddianame iade edilecektir.

Suçun uzlaşma kapsamında olduğunun ilk defa duruşmada anlaşılması halinde, uzlaşma imkanının bu aşamada da tanınması amaçlanmıştır. Uzlaştırma usulü 253 üncü maddede düzenlendiğinden, mahkeme tarafından da aynı usule uyularak uzlaştırma işlemleri gerçekleştirilecektir. Buna göre, mahkeme, ilgililere uzlaşmaları teklifinde bulunacak, uzlaşmanın mahiyetini, kabul veya reddetmenin hukuki sonuçlarını anlatacaktır. Doğal olarak

bu aşamada uzlaşmayı kabul veya reddetmenin hukuki sonuçları, soruşturma evresindeki göre farklı olacaktır.

Etkin pişmanlık hükümlerine yer verilen bir suç söz konusu olduğunda, mahkeme tarafından uzlaştırma yoluna gidilemeyecektir. Ancak şartları varsa hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilir.

İkinci fıkrada, uzlaşmanın gerçekleşmesi halinde, edimin yerine getiriliş şekline göre verilebilecek kararlar öngörülmektedir. Sanığın edimini defaten yerine getirmesi halinde, davanın düşmesine karar verilecektir. Buna karşılık edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, takside bağlanması veya süreklilik arz etmesi halinde; sanık hakkında, 231 inci maddedeki şartlar aranmaksızın, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi gerekmektedir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildikten sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi halinde, mahkeme tarafından, 231 inci maddenin onuncu fıkrasındaki şartlar aranmaksızın, hüküm açıklanır.

MADDE 22- Maddeyle, 5271 sayılı Kanunun 309 ve 310 uncu maddeleri değiştirilmiştir.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun "Kanun yararına bozma" başlıklı 309 uncu maddesi, mülga 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun "Yazılı emir ile bozma" başlıklı 343 üncü maddesinin karşılığı olarak düzenlenmiştir. Mülga 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 343 üncü maddesinin birinci fıkrasında "Hâkim tarafından ve mahkemelerden verilen ve Yargıtayca tetkik edilmeksizin katileşen karar ve hükümlerde kanuna muhalefet edildiğini haber alırsa, Adalet Bakanı o karar veya hükmün bozulması için Yargıtaya müracaat etmesi için Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı emir verebilir. Bu emirde bozulmayı müstelzim kanunî sebepler gösterilir." denilmek suretiyle, Adalet Bakanının söz konusu karar veya hükmün bozulması yönünde Yargıtaya müracaat etmesi için "Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı emir verebilmesi"nden bahsedilmiştir. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 309 uncu maddesinin birinci fıkrasında ise, "Hâkim veya mahkeme tarafından verilen ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümde hukuka aykırılık bulunduğunu öğrenen Adalet Bakanı, o karar veya hükmün Yargıtayca bozulması istemini, yasal nedenlerini belirterek Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı olarak bildirir." denilmek suretiyle, Adalet Bakanının, ilgili karar veya hükmün Yargıtayca bozulması istemini, yasal nedenlerini de belirterek "Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı olarak bildirmesi"nden söz edilmektedir. Dolayısıyla, 5271 sayılı 309 uncu maddesi, mülga 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 343 üncü maddesinin karşılığı olarak düzenlenmiş ise de, bu müessesenin, yeni Kanundaki adı ve içeriğinin düzenleniş biçimi itibarıyla, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına yapılacak sözkonusu yazılı bildirimin bizzat Adalet Bakanınca yerine getirilmesinin zorunlu olmadığı anlaşılmaktadır. Keza, "Kanun yararına bozma" müessesesinin daha etkin ve hızlı işletilebilmesi, hâkim veya mahkeme tarafından verilen ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümlerdeki hukuka aykırılıkların derhal giderilebilmesini sağlamak bakımından da, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına bu konuda yapılacak yazılı bildirimin bizzat Adalet Bakanı tarafından değil, Adalet Bakanlığı tarafından yerine getirilebilmesine imkân tanınmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

MADDE 23- Maddeyle 5271 sayılı Kanunun 325 inci maddesinin ikinci fıkrası değiştirilmiştir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması müessesesinin uygulanmasında yargılama giderlerine ilişkin olarak doğabilecek tereddütlerin giderilmesi amacıyla değişiklik öngörülmüştür.

MADDE 24- Maddeyle, 5275 sayılı Kanunun 107 nci maddesinin beşinci fıkrası, onbeş yaşını tamamlamış olan çocuklar üzerinde suç işleme hususunda caydırıcı bir etki sağlaması amacına yönelik olarak değiştirilmiştir.

MADDE 25- Maddeyle, 5320 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasına cümle eklenmiştir. Bu değişiklikle, Yargıtay ceza daireleri ile ceza genel kurulu kararlarındaki yazıma ilişkin maddi hataların düzeltilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 26- Maddeyle, 5320 sayılı Kanunun 13 üncü maddesi değiştirilmiştir.

Ceza Muhakemesi Kanunu gereğince soruşturma ve kovuşturma makamlarının istemi üzerine baro tarafından görevlendirilen müdafî ve vekile ödenecek ücretin belirlenmesine ve ödenmesine ilişkin usul ve esaslara yer verilmiş ve bu ücret yargılama giderlerinden sayılarak mahkumiyet halinde bütçeye geri dönmesine imkân sağlanmıştır.

MADDE 27- Maddeyle, 5326 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi değiştirilmiştir. Kabahatler Kanununun 3 üncü maddesinin yürürlükte olan metnine göre, bu Kanunun genel hükümleri diğer kanunlardaki kabahatler hakkında da uygulanacaktır. Bunun sonucu olarak Kabahatler Kanununun kanun yoluna ilişkin hükümleri diğer kanunlarda yer alan idarî para cezasını gerektiren bütün fiiller açısından da uygulanabilecektir. Ancak, bu uygulama, üst kurullar tarafından verilen idarî para cezalarına ilişkin olarak yargı yolu bakımından bir tartışmaya neden olmuştur. Üst kurullar tarafından belli sektörlerdeki faaliyetlerin denetlenmesi bağlamında yüksek meblağlarda idarî para cezaları verilebilmektedir. Bu itibarla, madde metninde, özellikle üst kurullara ilişkin kanunlarda bu kurulların vereceği idarî para cezalarına karşı ilk derece mahkemesi olarak Danıştaya gidilebilmesine imkan tanıyan bir düzenleme yapılmıştır.

MADDE 28- Maddeyle, 5326 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin üç ve dördüncü fıkraları değiştirilmiştir. İdari para cezalarının tahsil yetkisi ve gelir kaydı konusunda 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli cetvellerin esas alınması ve Kabahatler Kanununun etkin ve hızlı bir şekilde uygulanabilirliğinin sağlanması amacıyla söz konusu değişiklikler yapılmıştır.

MADDE 29- Maddeyle, 5326 sayılı Kanunun 20 nci maddesinin ikinci fıkrası değiştirilmiştir.

Düşük miktardaki idari para cezaları ile ilgili olarak belirlenen soruşturma zamanaşımı sürelerinin uygulamada yetersiz görülmesi dolayısıyla, üst sınır itibarıyla ellibin Türk lirasından az idari para cezasını gerektiren kabahatlerde soruşturma zamanaşımını yeniden belirlenmiştir.

MADDE 30- Maddeyle, 5326 sayılı Kanunun 27 nci maddesinin beşinci fıkrası değiştirilmiş ve maddeye yeni fıkralar eklenmiştir. Maddenin beşinci fıkrasında, idarî yaptırım kararını bu Kanunun 24 üncü maddesine göre mahkemenin vermesi halinde, bu karara karşı ancak itiraz yoluna gidilebileceği hususuna açıklık getirilmek için değişiklik yapılmıştır.

Cumhuriyet savcısı, suç oluşturduğu iddiasıyla yapılan şikayet üzerine bir fiille ilgili olarak soruşturma başlatır. Soruşturma sonucunda, fiilin suç oluşturmadığı kanaatine vararak, fail hakkında kovuşturmayla yer olmadığına karar verir. Ancak, Cumhuriyet savcısı bu fiilin kabahat oluşturduğu gerekçesiyle, fail hakkında idarî para cezasına karar verir. Bu durumda, şikayetçi, fiilin suç oluşturduğu iddiasıyla Cumhuriyet savcısının kararına itiraz edebilir. Buna karşılık, fail, davranışının kabahat de oluşturmadığını ileri sürerek hakkında verilen idarî para

cezasının kaldırılmasını talep edebilir. Bu gibi durumlarda kanun yolu bakımından nasıl bir yol izlenmesi gerektiği hususuna açıklık getirmek için madde metnine altıncı fıkra eklenmiştir.

Yedinci fıkra olarak madde metnine eklenen hükümle, aynı sorunun kovuşturma evresinde ortaya çıkması haline özgü çözüm getirilmiştir.

Madde metnine sekizinci fıkra olarak eklenen hükümle, Kabahatler Kanununun düzenlemelerinin ortaya çıkardığı bağlantı sorununa çözüm getirilmiştir.

MADDE 31- Maddeyle, 5326 sayılı Kanunun 28 inci maddesine fıkra eklenmiştir. İdarî yaptırım kararına karşı başvuruda bulunulan sulh ceza mahkemesinin sadece başvurunun reddi veya kabulü yönünde karar verebilmesi, ortaya bir eksikliği çıkarmıştır. İdarî düzene aykırı fiillerle ilgili olarak kanunlarda idarî para cezası maktu değil, alt ve üst sınırları gösterilmek suretiyle de belirlenebilmektedir. Kanunda idarî para cezasının alt ve üst sınırlarının gösterildiği kabahatten dolayı somut olayda idarî para cezasına karar verilmesinin gerekmesine rağmen, verilmiş olan idarî para cezasının kabahat fiilinin oluşturduğu haksızlıkla orantılı olmaması halinde; mahkemenin verilen idarî para cezasında değişiklik yaparak da başvurunun kabulüne karar verebilmesini sağlamak için işbu değişiklik yapılmıştır.

MADDE 32- Maddeyle, 5326 sayılı Kanunun Geçici 1 inci maddesine “ve 1 Haziran 2005 tarihinden sonra yürürlüğe giren diğer kanunlardaki idarî para cezaları ile ilgili olarak” ibaresi eklenmek suretiyle 5083 sayılı Kanunda öngörülen para birimi bakımından benimsemiş olduğu sistemin idarî para cezalarında uygulanması sağlanmıştır.

MADDE 33- Maddeyle, 5352 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasına ibare eklenmiştir.

5352 sayılı Adli Sicil Kanununun 8 inci maddesinde, adli sicil bilgilerini verecek merciler belirlenmiş olup, bunlara arasında elçilikler ve konsolosluklar sayılmamıştır. Yurt dışında bulunan vatandaşların da kolaylıkla adli sicil bilgilerine ulaşabilmelerine sağlamak ve yaşanan sorunları gidermek amacıyla değişiklik yapılmıştır.

MADDE 34- Maddeyle, 5352 sayılı Kanuna 13/A maddesi eklenmiştir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesindeki düzenlemeye göre, belli bir suçtan mahkûmiyete bağlı süresiz hak yoksunluğundan söz edilemez. İşlediği suç dolayısıyla toplumda kişiye karşı duyulan güven sarsıldığı için suçlu kişi, özellikle güven ilişkisinin varlığını gerekli kılan belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılmaktadır. Ancak, bu hak yoksunlukları süresiz değildir. Cezalandırılmakla güdülen asıl amaç, işlediği suçtan dolayı kişinin etkin pişmanlık duymasını sağlayıp tekrar topluma kazandırılması olduğuna göre, 53 üncü maddede suça bağlı hak yoksunluklarının da belli bir süreyle sınırlandırılması yönünde düzenleme yapılmıştır. Türk Ceza Kanununda, belli bir suçu işlemekten dolayı cezaya mahkûmiyetin sonucu olarak ömür boyu devam edecek bir hak yoksunluğu söz konusu olmadığı için, yasaklanmış hakların geri verilmesi müessesesine ilişkin düzenleme yapılmamıştır.

Ancak, 5352 sayılı Adli Sicil Kanununun Geçici 2 nci maddesinde, diğer kanunlardaki kasıtlı bir suçtan dolayı belirli süreyle hapis cezasına veya belli suçlardan dolayı bir cezaya mahkûm olan kişilerin, belli hakları kullanmaktan süresiz olarak yoksun bırakılmasına ilişkin hükümleri saklı tutulmuştur. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu dışındaki çeşitli kanunlardaki süresiz hak yoksunluğu doğuran bu hükümlere rağmen, yasaklanmış hakların geri verilmesi yolunun kapalı tutulması, uygulamada ciddi sorunlara yol açacaktır. Bu sorunların çözümüne yönelik olarak, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu dışındaki çeşitli kanunlardaki kasıtlı bir suçtan

dolayı belirli süreyle hapis cezasına veya belli suçlardan dolayı bir cezaya mahkum olan kişilerin süresiz olarak kullanılmaktan yasaklandıkları hakları tekrar kullanabilmelerine imkan tanıyan bir düzenleme yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

MADDE 35- Maddeyle, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 19 uncu maddesi, kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin hükümlerinin Ceza Muhakemesi Kanununa konan hükümlerle uyumunun sağlanması amacıyla değiştirilmiştir. Ancak, Çocuk Koruma Kanununda kamu davasının açılmasının ertelenmesi müessesesiyle ilgili olarak yer verilen çocuklara özgü hükümler korunmuştur.

MADDE 36- Maddeyle, 5395 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hükümlerinin Ceza Muhakemesi Kanununa konan hükümlerle uyumunun sağlanması amacıyla madde metni değiştirilmiştir. Ancak, Çocuk Koruma Kanununda hükmün açıklanmasının geri bırakılması müessesesiyle ilgili olarak yer verilen çocuklara özgü hükümler korunmuştur.

MADDE 37- Maddeyle, 5395 sayılı Kanunun 24 üncü maddesi, Ceza Muhakemesi Kanununun uzlaşmaya ilişkin hükümlerinin çocuklara yüklenen suçlarla ilgili olarak da uygulanmasını sağlamak amacıyla değiştirilmiştir.

MADDE 38- Maddeyle, 5402 sayılı Kanunun 5 inci maddesine fıkra eklenmiştir. Bu düzenleme ile hükümlünün, denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğü tarafından denetimli serbestlik kararının infazı ile ilgili yapılan çağrılara veya hazırlanan denetim planına şube müdürlüğünce yapılan uyarıya rağmen haklı, geçerli ve gerektiğinde belgelendirilen mazereti olmaksızın uymaması halinde ilgili maddedeki yaptırım uygulanacaktır.

MADDE 39- Maddeyle, 5402 sayılı Kanunun 11 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi değiştirilmek suretiyle, denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüklerinin görevleri arasına "Kanunlarda öngörülen denetimli serbestlik tedbirine ilişkin görev yapmak" da dahil edilmiştir.

MADDE 40- Maddeyle, 5402 sayılı Kanunun 14 üncü maddesine ikinci fıkra eklenmiştir. Bu düzenleme ile, Türk Ceza Kanunu ve Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun hükümleri gereğince kamuya yararlı bir işte çalıştırılan hükümlülerin bu çalışmaları hizmet akdine dayanmaması, 506 sayılı Kanunun ikinci maddesinde bu hükümlüler ile ilgili düzenleme bulunmaması, çalışma karşılığında hükümlülere ücret ödenmemesi ve bu çalışmanın bir cezanın denetimli serbestlik kapsamında infaz şekli olması nedeniyle, kamu yararına çalışma yaptırımının infazında 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu hükümlerinin uygulanmayacağı öngörülmektedir.

MADDE 41- Maddeyle, 5237 sayılı Kanunun 73 üncü maddesinin sekizinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır. Bir usul hukuku müessesesi olan uzlaşma ile ilgili olarak Ceza Muhakemesi Kanununda ayrıntılı düzenlemeler yer almaktadır. Bu nedenle, uzlaşma kapsamına giren suçları belirleyen hükmün de Ceza Muhakemesi Kanununda yer almasının daha doğru olacağından fıkra yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1- Maddede yapılan düzenlemeyle, hükme bağlanmış ancak henüz kesinleşmemiş olan dosyalarda uzlaşma kapsamının genişletilmesi gerekçe gösterilerek bozma kararı verilmesinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

MADDE 42- Yürürlük maddesidir.

MADDE 43- Yürütme maddesidir.

“(5) Taksirle yaralama suçunun soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlıdır. Ancak, birinci fıkra kapsamına giren yaralama hariç, suçun bilinçli taksirle işlenmesi halinde şikâyet aranmaz.”

MADDE 5- 5237 sayılı Kanunun 191 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

“MADDE 191- (1) Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran kişi, bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suçtan dolayı açılan davada mahkeme, birinci fıkraya göre hüküm vermeden önce uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi hakkında, tedaviye ve denetimli serbestlik tedbirine; kullanmamakla birlikte, kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran kişi hakkında, denetimli serbestlik tedbirine karar verebilir.

(3) Hakkında tedaviye ve denetimli serbestlik tedbirine karar verilen kişi, belirlenen kurumda uygulanan tedavinin ve denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine uygun davranmakla yükümlüdür. Hakkında denetimli serbestlik tedbirine hükmedilen kişiye rehberlik edecek bir uzman görevlendirilir. Bu uzman, güvenlik tedbirinin uygulama süresince, kişiyi uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kullanılmasının etki ve sonuçları hakkında bilgilendirir, kişiye sorumluluk bilincinin gelişmesine yönelik olarak öğütte bulunur ve yol gösterir; kişinin gelişimi ve davranışları hakkında üçer aylık sürelerle rapor düzenleyerek, hâkime verir.

(4) Tedavi süresince devam eden denetimli serbestlik tedbirine, tedavinin sona erdiği tarihten itibaren bir yıl süreyle devam olunur. Denetimli serbestlik tedbirinin uygulanma süresinin uzatılmasına karar verilebilir. Ancak, bu durumda süre üç yıldan fazla olamaz.

(5) Tedavinin ve denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine uygun davranan kişi hakkında açılmış olan davanın düşmesine karar verilir. Aksi takdirde, davaya devam olunarak hüküm verilir.

(6) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi, hakkında kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmaktan dolayı cezaya hükmedildikten sonra da, iki ilâ dördüncü fıkralar hükümlerine göre tedaviye ve denetimli serbestlik tedbirine tabi tutulabilir. Bu durumda, hükmolunan cezanın infazı ertelenir. Ancak, bunun için kişi hakkında bu suç nedeniyle önceden tedavi ve denetimli serbestlik tedbirine karar verilmemiş olması gerekir.

(7) Kişinin mahkûm olduğu ceza, tedavinin ve denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine uygun davranması halinde, infaz edilmiş sayılır; aksi takdirde, derhal infaz edilir.”

MADDE 6- 5237 sayılı Kanunun 221 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(6) Kişi hakkında, bu maddedeki etkin pişmanlık hükümleri birden fazla uygulanmaz.”

MADDE 7- 5237 sayılı Kanunun 234 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(3) Kanuni temsilcisinin bilgisi veya rızası dışında evi terk eden çocuğu, rızasıyla da olsa, ailesini veya yetkili makamları durumdan haberdar etmeksizin yanında tutan kişi, şikâyet üzerine, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

MADDE 8- 5237 sayılı Kanunun 245 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(5) Birinci fıkra kapsamına giren fiillerle ilgili olarak bu kanunun malvarlığına karşı suçlara ilişkin etkin pişmanlık hükümleri uygulanır.”

MADDE 9- 4/11/2004 tarihli ve 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “alt ve üst sınırları veya bunlardan birinin gösterildiği veya hiç gösterilmediği veya sabit bir rakam olarak” ibaresi madde metninden çıkartılmıştır.

MADDE 10- 5252 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “birinci fıkrada belirtilen kanunlarda alt ve üst sınırlarından birisi veya bunlardan her ikisi gösterilmemiş olmakla birlikte,” ibaresi madde metninden çıkartılmıştır.

MADDE 11- 5252 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(2) 1 Haziran 2005 tarihinden önce yürürlüğe girmiş kanunlarda;
a) Ağır hapis iken, birinci fıkra uyarınca hapse dönüştürülen cezalar, kanunlarında aksine bir hüküm yoksa alt sınır bir yıl, üst sınır yirmidört yıl olarak,
b) Hapis cezalarında kanunlarında aksine bir hüküm yoksa alt sınır bir ay, üst sınır beş yıl olarak,
uygulanır.”

MADDE 12- 5252 sayılı Kanunun Geçici 1 inci maddesinde yer alan “31 Aralık 2006” ibaresi, “31 Aralık 2008” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 13- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 6 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 6- (1) Duruşmada suçun hukuki niteliğinin değiştiğinden bahisle görevsizlik kararı verilerek dosya alt dereceli mahkemeye gönderilemez.”

MADDE 14- 5271 sayılı Kanunun 100 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendine, (5) numaralı alt bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki alt bent eklenmiş ve diğer alt bent numaraları buna göre teselsül ettirilmiştir.

“6. Nitelikli hırsızlık, yağma ve nitelikli yağma (madde 142, 148, 149)”

MADDE 15- 5271 sayılı Kanunun 109 uncu maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(7) Kanunlarda öngörülen tutukluluk sürelerinin dolması nedeniyle salıverilenler hakkında birinci fıkradaki süre koşulu aranmaksızın adli kontrole ilişkin hükümler uygulanabilir.”

MADDE 16- 5271 sayılı Kanunun 146 ncı maddesinin başlığı “Zorla getirme” şeklinde; birinci, dördüncü ve beşinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(1) Hakkında tutuklama kararı verilmesi veya yakalama emri düzenlenmesi için yeterli nedenler bulunan veya 145 inci maddeye göre çağrıldığı halde gelmeyen şüpheli veya sanığın zorla getirilmesine karar verilebilir.”

“(4) Zorla getirme kararı ile çağrılan şüpheli veya sanık derhâl, olarak bulunmadığında yol süresi hariç en geç yirmidört saat içinde çağırılan hâkimin, mahkemenin veya Cumhuriyet savcısının önüne götürülür ve sorguya çekilir veya ifadesi alınır.

(5) Zorla getirme, bunun için haklı görülecek bir zamanda başlar ve hâkim, mahkeme veya Cumhuriyet savcısı tarafından, sorguya çekilmenin veya ifade almanın sonuna kadar devam eder.”

“(7) Çağrıya rağmen gelmeyen tanık, bilirkişi, mağdur ve şikayetçi ile ilgili olarak da zorla getirme kararı verilebilir.”

MADDE 17- 5271 sayılı Kanunun 150 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 150- (1) Şüpheli veya sanıktan kendisine bir müdafii seçmesi istenir. Şüpheli veya sanık, müdafii seçebilecek durumda olmadığını beyan ederse, istemi hâlinde bir müdafii görevlendirilir.

(2) Müdafii bulunmayan şüpheli veya sanık; çocuk, kendisini savunamayacak derecede malul veya sağır ve dilsiz ise, istemi aranmaksızın bir müdafii görevlendirilir.

(3) Alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı yapılan soruşturma ve kovuşturmada ikinci fıkra hükmü uygulanır.

(4) Zorunlu müdafilikle ilgili diğer hususlar, Türkiye Barolar Birliğinin görüşü alınarak çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.”

MADDE 18- 5271 sayılı Kanunun 171 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 171- (1) Cezayı kaldıran şahsî sebep olarak etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasını gerektiren koşulların ya da şahsî cezasızlık sebebinin varlığı halinde, Cumhuriyet savcısı kovuşturmaya yer olmadığı kararı verebilir.

(2) Cumhuriyet savcısı,

a) Uzlaşma kapsamına giren,

b) Üst sınırı iki yıl veya daha az süreli hapis cezasını gerektiren,

Suçlardan dolayı, yeterli şüphenin varlığına rağmen, kamu davasının açılmasının beş yıl süreyle ertelenmesine karar verebilir. Suçtan zarar gören, bu karara 173 üncü madde hükümlerine göre itiraz edebilir.

(3) Kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilebilmesi için, uzlaşmaya ilişkin hükümler saklı kalmak üzere;

a) Şüphelinin daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezası ile mahkûm olmamış bulunması,

b) Yapılan soruşturmanın, kamu davası açılmasının ertelenmesi hâlinde şüphelinin suç işlemekten çekineceği kanaatini vermesi,

c) Kamu davası açılmasının ertelenmesinin, şüpheli ve toplum açısından kamu davası açılmasından daha yararlı olması,

d) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hâle getirme veya tazmin suretiyle, tamamen giderilmesi,

Koşullarının birlikte gerçekleşmesi gerekir.

(4) Erteleme süresi içinde kasıtlı bir suç işlenmediği takdirde, kovuşturmaya yer olmadığına karar verilir. Erteleme süresi içinde kasıtlı bir suç işlenmesi hâlinde kamu davası açılır. Erteleme süresince zamanaşımı işlemez.

(5) Kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin kararlar, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi halinde, bu maddede belirtilen amaç için kullanılabilir.

(6) Bu maddenin kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin hükümleri, Anayasanın 174 üncü maddesinde koruma altına alınan İnkılap Kanunlarında yer alan suçlarla ilgili olarak uygulanmaz.”

MADDE 19- 5271 sayılı Kanunun 231 inci maddesinin başlığı “Hükmün açıklanması ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması” şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“(5) Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adlî para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklıdır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade etmektedir.

- (6) Hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için;
- a) Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması,
 - b) Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması,
 - c) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hâle getirme veya tazmin suretiyle, tamamen giderilmesi,
- gerekir.

(7) Açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükümde, mahkûm olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilemez.

(8) Hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde, sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tabi tutulur. Bu süre içinde bir yıldan fazla olmamak üzere mahkemenin belirleyeceği süreyle, sanığın denetimli serbestlik tedbiri olarak;

a) Bir meslek veya sanat sahibi olmaması halinde, meslek veya sanat sahibi olmasını sağlamak amacıyla bir eğitim programına devam etmesine,

b) Bir meslek veya sanat sahibi olması halinde, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına,

c) Belli yerlere gitmekten yasaklanmasına; belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına ya da takdir edilecek başka yükümlülüğü yerine getirmesine

Karar verilebilir. Denetim süresi içinde dava zamanasını durur.

(9) Altıncı fıkranın (c) bendinde belirtilen koşulu derhal yerine getiremediği takdirde; sanık hakkında mağdura veya kamuya verdiği zararı denetim süresince aylık taksitler halinde ödemek suretiyle tamamen gidermesi koşuluyla da hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilir.

(10) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklerle uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, davanın düşmesi kararı verilir.

(11) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklerle aykırı davranması halinde, mahkeme hükmü açıklar. Ancak mahkeme, kendisine yüklenen yükümlülükleri yerine getiremeyen sanığın durumunu değerlendirerek; cezanın yarısına kadar belirleyeceği bir kısmının infaz edilmemesine ya da koşullarının varlığı hâlinde hükümdeki hapis cezasının ertelenmesine veya seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar vererek yeni bir mahkûmiyet hükmü kurabilir.

(12) Hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararına itiraz edilebilir.

(13) Hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararı, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi halinde, bu maddede belirtilen amaç için kullanılabilir.

(14) Bu maddenin hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hükümleri, Anayasanın 174 üncü maddesinde koruma altına alınan İnkılap Kanunlarında yer alan suçlarla ilgili olarak uygulanmaz."

MADDE 20- 5271 sayılı Kanunun 253 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 253 - (1) Aşağıdaki suçlarda, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören gerçek veya özel hukuk tüzel kişinin uzlaştırılması girişiminde bulunulur.

a) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyeteye bağlı suçlar,

b) Şikâyeteye bağlı olup olmadığına bakılmaksızın, Türk Ceza Kanununda yer alan;

1. Kasten yaralama (üçüncü fıkra hariç, madde 86; madde 88),

2. Taksirle yaralama (madde 89),

3. Konut dokunulmazlığının ihlali (madde 116),
4. Çocuğun kaçırılması ve alıkonulması (madde 234),
5. Ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması (dördüncü fıkra hariç, madde 239), suçları.

(2) Soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı olanlar hariç olmak üzere; diğer kanunlarda yer alan suçlarla ilgili olarak uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için, kanunda açık hüküm bulunması gerekir.

(3) Soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı olsa bile, etkin pişmanlık hükümlerine yer verilen suçlar ile cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda, uzlaştırma yoluna gidilemez.

(4) Soruşturma konusu suçun uzlaşmaya tabi olması halinde, Cumhuriyet savcısı veya talimatı üzerine adli kolluk görevlisi, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görene uzlaşma teklifinde bulunur. Şüphelinin, mağdurun veya suçtan zarar görenin reşit olmaması halinde, uzlaşma teklifi kanuni temsilcilerine yapılır. Cumhuriyet savcısı uzlaşma teklifini açıklamalı tebligat veya istinabe yoluyla da yapabilir. Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar gören, kendisine uzlaşma teklifinde bulunulduktan itibaren üç gün içinde kararını bildirmediği takdirde, teklifi reddetmiş sayılır.

(5) Uzlaşma teklifinde bulunulması halinde, kişiye uzlaşmanın mahiyeti ve uzlaşmayı kabul veya reddetmesinin hukuki sonuçları anlatılır.

(6) Resmi mercilere beyan edilmiş olup da soruşturma dosyasında yer alan adreste bulunmama veya yurt dışında olma ya da başka bir nedenle mağdura, suçtan zarar görene, şüpheliye veya bunların kanuni temsilcisine ulaşılamaması halinde, uzlaştırma yoluna gidilmeksizin soruşturma sonuçlandırılır.

(7) Birden fazla kişinin mağduriyetine veya zarar görmesine sebebiyet veren bir suçtan dolayı uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için, mağdur veya suçtan zarar görenlerin hepsinin uzlaşmayı kabul etmesi gerekir.

(8) Uzlaşma teklifinde bulunulması veya teklifin kabul edilmesi, soruşturma konusu suça ilişkin delillerin toplanmasına ve koruma tedbirlerinin uygulanmasına engel değildir.

(9) Şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görenin uzlaşma teklifini kabul etmesi halinde, Cumhuriyet savcısı uzlaştırmayı kendisi gerçekleştirebileceği gibi, uzlaştırmacı olarak avukat görevlendirilmesini barodan isteyebilir veya hukuk öğrenimi görmüş kişiler arasından uzlaştırmacı görevlendirebilir.

(10) Bu Kanunda belirlenen hâkimin davaya bakamayacağı haller ile reddi sebepleri, uzlaştırmacı görevlendirilmesi ile ilgili olarak göz önünde bulundurulur.

(11) Görevlendirilen uzlaştırmacıya soruşturma dosyasında yer alan ve Cumhuriyet savcısınca uygun görülen belgelerin birer örneği verilir. Cumhuriyet savcısı uzlaştırmacıya, soruşturmanın gizliliği ilkesine uygun davranmakla yükümlü olduğunu hatırlatır.

(12) Uzlaştırmacı, dosya içindeki belgelerin birer örneği kendisine verildikten itibaren en geç otuz gün içinde uzlaştırma işlemlerini sonuçlandırır. Cumhuriyet savcısı bu süreyi en çok yirmi gün daha uzatabilir.

(13) Uzlaştırma müzakereleri gizli olarak yürütülür. Uzlaştırma müzakerelerine şüpheli, mağdur, suçtan zarar gören, kanuni temsilci, müdafî ve vekil katılabilir. Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenin kendisi veya kanuni temsilcisi ya da vekilinin müzakerelere katılmaktan imtina etmesi halinde, uzlaşmayı kabul etmemiş sayılır.

(14) Uzlaştırmacı, müzakereler sırasında izlenmesi gereken yöntemle ilgili olarak Cumhuriyet savcısıyla görüşebilir; Cumhuriyet savcısı, uzlaştırmacıya talimat verebilir.

(15) Uzlaşma müzakereleri sonunda uzlaştırmacı, bir rapor hazırlayarak kendisine verilen belge örnekleriyle birlikte Cumhuriyet savcısına verir. Uzlaşmanın gerçekleşmesi halinde, tarafların imzalarını da içeren raporda, ne suretle uzlaşıldığı ayrıntılı olarak açıklanır.

(16) Uzlaşma teklifinin reddedilmesine rağmen, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören uzlaştıklarını gösteren belge ile en geç iddianamenin düzenlendiği tarihe kadar Cumhuriyet savcısına başvurarak uzlaştıklarını beyan edebilirler.

(17) Cumhuriyet savcısı, uzlaşmanın, tarafların özgür iradelerine dayandığını ve edimin hukuka uygun olduğunu belirlerse raporu veya belgeyi mühür ve imza altına alarak soruşturma dosyasında muhafaza eder.

(18) Uzlaştırmanın sonuçsuz kalması halinde tekrar uzlaştırma yoluna gidilemez.

(19) Uzlaşma sonucunda şüphelinin edimini def'aten yerine getirmesi halinde, hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir. Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, takside bağlanması veya süreklilik arzetmesi halinde, 171 inci maddedeki şartlar aranmaksızın, şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilir. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararından sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi halinde, 171 inci maddenin dördüncü fıkrasındaki şart aranmaksızın, kamu davası açılır. Uzlaşmanın sağlanması halinde, soruşturma konusu suç nedeniyle tazminat davası açılmaz; açılmış olan davadan feragat edilmiş sayılır. Şüphelinin, edimini yerine getirmemesi halinde uzlaşma raporu veya belgesi, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 38 inci maddesinde yazılı ilam mahiyetini haiz belgelerden sayılır.

(20) Uzlaştırma müzakereleri sırasında yapılan açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz.

(21) Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenden birine ilk uzlaşma teklifinde bulunduğu tarihten itibaren, uzlaştırma girişiminin sonuçsuz kaldığı ve en geç, uzlaştırmacının raporunu düzenleyerek Cumhuriyet savcısına verdiği tarihe kadar dava zaman aşımı ile kovuşturma koşulu olan dava süresi işlemez.

(22) Uzlaştırmacıya Cumhuriyet savcısı tarafından çalışma ve masraflarıyla orantılı bir ücret takdir edilerek ödenir. Uzlaştırmacı ücreti ve diğer uzlaştırma giderleri, yargılama giderlerinden sayılır. Uzlaşmanın gerçekleşmesi halinde bu giderler Devlet Hazinesi tarafından karşılanır.

(23) Uzlaşma sonucunda verilecek kararlarla ilgili olarak bu Kanunda öngörülen kanun yollarına başvurulabilir.

(24) Uzlaştırmanın uygulanmasına ilişkin hususlar, yönetmelikle düzenlenir.”

MADDE 21- 5271 sayılı Kanunun 254 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 254- (1) Kamu davası açıldıktan sonra kovuşturma konusu suçun uzlaşma kapsamında olduğunun anlaşılması halinde, uzlaştırma işlemleri 253 üncü maddede belirtilen esas ve usule göre, mahkeme tarafından yapılır.

(2) Uzlaşma gerçekleştiği takdirde, mahkeme, uzlaşma sonucunda sanığın edimini def'aten yerine getirmesi halinde, davanın düşmesine karar verir. Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, takside bağlanması veya süreklilik arzetmesi halinde; sanık hakkında, 231 inci maddedeki şartlar aranmaksızın, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildikten sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi halinde, mahkeme tarafından, 231 inci maddenin onuncu fıkrasındaki şartlar aranmaksızın, hüküm açıklanır.”

MADDE 22- 5271 sayılı Kanunun 309 uncu maddesinin birinci fıkrası ile 310 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Adalet Bakanı” ibaresi, “Adalet Bakanlığı” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 23- 5271 sayılı Kanunun 325 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(2) Hükümün açıklanmasının geri bırakılması ve cezanın ertelenmesi hallerinde de birinci fıkra hükmü uygulanır.”

MADDE 24- 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 107 nci maddesinin beşinci fıkrasındaki “onsekiz” ibaresi, “onbeş” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 25- 23/3/2005 tarihli ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Yargıtay ceza daireleri ile Ceza Genel Kurulu kararlarındaki yazıma ilişkin maddi hataların düzeltilmesi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, ilgili ceza dairesi veya Ceza Genel Kuruluna başvurabilir.”

MADDE 26- 5320 sayılı Kanunun 13 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Müdafi ve vekil ücreti

MADDE 13- (1) Ceza Muhakemesi Kanunu gereğince soruşturma ve kovuşturma makamlarının istemi üzerine baro tarafından görevlendirilen müdafi ve vekile, avukatlık ücret tarifesinden ayrı olarak, Türkiye Barolar Birliğinin görüşü de alınarak Adalet ve Maliye Bakanlıkları tarafından birlikte tespit edilecek ücret, Adalet Bakanlığı bütçesinde bu amaçla yer alan ödenekten ödenir. Bu ücret, yargılama giderlerinden sayılır.

(2) Bu madde uyarınca yapılacak ödeme ve uygulamaya ilişkin usul ve esaslar Türkiye Barolar Birliğinin görüşü de alınmak suretiyle Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.”

MADDE 27- 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 3 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 3- (1) Bu Kanunun;

a) İdarî yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümleri, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde,

b) Diğer genel hükümleri, idarî para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımını gerektiren bütün fiiller hakkında, uygulanır.”

MADDE 28- 5326 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(3) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I), (II) ve (III) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri tarafından verilen idari para cezalarının ilgili kanunlarında 1/6/2005 tarihinden sonra belirlenen oranın dışındaki kısmı ile Cumhuriyet başsavcılıkları ve mahkemeler tarafından verilen idari para cezaları Genel Bütçeye gelir kaydedilir. Sosyal güvenlik kurumları ile mahalli idareler tarafından verilen idari para cezaları kendi bütçelerine gelir kaydedilir. Diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen idari para cezaları ise, ilgili kanunlarındaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, Genel Bütçeye gelir kaydedilir. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının verdiği para cezaları, kendi kanunlarındaki hükümlere tabidir. Kişinin ekonomik durumunun müsait olmaması halinde, idarî para cezasının, ilk taksitinin peşin ödenmesi koşuluyla, bir yıl

içinde ve dört eşit taksit halinde ödenmesine karar verilebilir. Taksitlerin zamanında ve tam olarak ödenmemesi halinde, idarî para cezasının kalan kısmının tamamı tahsil edilir.

(4) Genel Bütçeye gelir kaydedilmesi gereken idari para cezalarına ilişkin kesinleşen kararlar, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilmek üzere Maliye Bakanlığınca belirlenecek tahsil dairelerine gönderilir. Sosyal güvenlik kurumları ve mahalli idareler tarafından verilen idari para cezaları, ilgili kanunlarında aksine hüküm bulunmadığı takdirde, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre kendileri tarafından tahsil olunur. Diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen ve Genel Bütçeye gelir kaydedilmesi gerekmeyen idari para cezaları, ilgili kanunlarında özel hüküm bulunmadığı takdirde genel hükümlere göre tahsil olunur.”

MADDE 29- 5326 sayılı Kanunun 20 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(2) Soruşturma zamanaşımı süresi;

- a) Yüzbin Türk Lirası veya daha fazla idarî para cezasını gerektiren kabahatlerde beş,
 - b) Ellibin Türk Lirası veya daha fazla idarî para cezasını gerektiren kabahatlerde dört,
 - c) Ellibin Türk Lirasından az idarî para cezasını gerektiren kabahatlerde üç,
- Yıldır.”

MADDE 30- 5326 sayılı Kanunun 27 nci maddesinin beşinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“(5) İdarî yaptırım kararının mahkeme tarafından verilmesi halinde, bu karara karşı ancak itiraz yoluna gidilebilir.

(6) Soruşturma konusu fiilin suç değil de kabahat oluşturduğu gerekçesiyle idarî yaptırım kararı verilmesi halinde; kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz edildiği takdirde, idarî yaptırım kararına karşı başvuru da bu itiraz merciinde incelenir.

(7) Kovuşturma konusu fiilin suç değil de kabahat oluşturduğu gerekçesiyle idarî yaptırım kararı verilmesi halinde; fiilin suç oluşturmaması nedeniyle verilen beraat kararına karşı kanun yoluna gidildiği takdirde, idarî yaptırım kararına karşı itiraz da bu kanun yolu merciinde incelenir.

(8) İdarî yaptırım kararının verildiği işlem kapsamında aynı kişi ile ilgili olarak idarî yargının görev alanına giren kararların da verilmiş olması halinde; idarî yaptırım kararına ilişkin hukuka aykırılık iddiaları bu işlemin iptali talebiyle birlikte idarî yargı merciinde görülür.”

MADDE 31- 5326 sayılı Kanunun 28 inci maddesine sekizinci fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve diğer fıkra numaraları buna göre teselsül ettirilmiştir.

“(9) İdarî para cezasının alt ve üst sınırının kanunda gösterildiği kabahatler dolayısıyla verilmiş idarî para cezasına karşı başvuruda bulunulması halinde, mahkeme idarî para cezasının miktarında değişiklik yaparak da başvurunun kabulüne karar verebilir.”

MADDE 32- 5326 sayılı Kanunun Geçici 1 inci maddesinde yer alan “Bu Kanunda” ibaresinden sonra gelmek üzere, “ve 1 Haziran 2005 tarihinden sonra yürürlüğe giren diğer kanunlardaki idarî para cezaları ile ilgili olarak” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 33- 25/5/2005 tarihli ve 5352 sayılı Adli Sicil Kanununun 8 inci maddesinin birinci fıkrasına “kaymakamlıklarca” ibaresinden sonra gelmek üzere “yurt dışında elçilik ve konsolosluklarca” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 34- 5352 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinden sonra gelmek üzere, aşağıdaki 13/A maddesi eklenmiştir.

“Yasaklanmış hakların geri verilmesi

MADDE 13/A- (1) 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu dışındaki kanunların belli bir suçtan dolayı veya belli bir cezaya mahkûmiyete bağladığı hak yoksunluklarının giderilebilmesi için, yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna gidilebilir. Bunun için; Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları saklı kalmak kaydıyla,

a) Mahkûm olunan cezanın infazının tamamlandığı tarihten itibaren üç yıllık bir sürenin geçmiş olması,

b) Kişinin bu süre zarfında yeni bir suç işlememiş olması ve hayatını iyi halli olarak sürdürdüğü hususunda mahkemede bir kanaat oluşması,

gerekir.

(2) Mahkûm olunan cezanın infazına genel af veya etkin pişmanlık dışında başka bir hukuki nedenle son verilmiş olması halinde, yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna gidilebilmesi için, hükmün kesinleştiği tarihten itibaren beş yıl geçmesi gerekir. Ancak, bu süre kişinin mahkûm olduğu hapis cezasına üç yıl eklenmek suretiyle bulunacak süreden az olamaz.

(3) Yasaklanmış hakların geri verilmesi için, hükümlünün veya vekilinin talebi üzerine, hükmü veren mahkemenin veya hükümlünün ikametgahının bulunduğu yerdeki aynı derecedeki mahkemenin karar vermesi gerekir.

(4) Mahkeme bu husustaki kararını, dosya üzerinde inceleme yaparak ya da Cumhuriyet savcısını ve hükümlüyü dinlemek suretiyle verebilir.

(5) Yasaklanmış hakların geri verilmesi talebi üzerine mahkemenin verdiği karara karşı, hükümle ilgili olarak Ceza Muhakemesi Kanununda öngörülen kanun yoluna başvurulabilir.

(6) Yasaklanmış hakların geri verilmesine ilişkin karar, kesinleşmesi halinde, adli sicil arşivine kaydedilir.

(7) Yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna başvurulması nedeniyle oluşan bütün masraflar hükümlü tarafından karşılanır.”

MADDE 35- 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 19 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“**MADDE 19-** (1) Çocuğun işlediği üst sınırı üç yıl veya daha az süreli hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı Ceza Muhakemesi Kanunundaki diğer koşulların varlığı halinde; kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilebilir. Ancak, bu kişiler açısından erteleme süresi üç yıldır. Ayrıca, Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesinin üçüncü fıkrasının (d) bendindeki koşul çocuğun ailesinin veya kendisinin ekonomik durumunun elverişli olmaması hâlinde aranmayabilir.”

MADDE 36- 5395 sayılı Kanunun 23 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

“**MADDE 23-** (1) Çocuğa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza üç yıl veya daha az süreli hapis ya da adli para cezası ise, Ceza Muhakemesi Kanunundaki diğer koşulların varlığı halinde, mahkemece hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Ancak, bu kişiler açısından denetim süresi üç yıldır. Ayrıca, Ceza Muhakemesi Kanununun 231 inci maddesinin altıncı fıkrasının (c) bendindeki koşul, çocuğun ailesinin veya kendisinin ekonomik durumunun elverişli olmaması hâlinde aranmayabilir.”

MADDE 37- 5395 sayılı Kanunun 24 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 24- (1) Ceza Muhakemesi Kanununun uzlaşmaya ilişkin hükümleri suça sürüklenen çocuklar bakımından da uygulanır.”

MADDE 38- 3/7/2005 tarihli ve 5402 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanununun 5 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(2) Denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğü tarafından yapılan çağrılara veya hazırlanan denetim planına uyarıya rağmen uyulmaması, denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülük ihlali sayılır.”

MADDE 39- 5402 sayılı Kanunun 11 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“c) Kanunlarla öngörülen denetimli serbestlik tedbirine ilişkin görevleri yapmak.”

MADDE 40- 5402 sayılı Kanunun 14 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

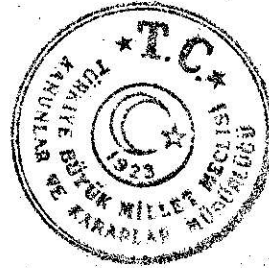
“(2) Kamu yararına çalışma yaptırımının infazında 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu hükümleri uygulanmaz.”

MADDE 41- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Kanunun 73 üncü maddesinin sekizinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla kesinleşmemiş olmakla beraber hükme bağlanmış olan dosyalarda, uzlaşma kapsamının genişlediğinden bahisle bozma kararı verilemez.

MADDE 42- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 43- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

ASLI GİBİDİR

Gündüz DİNÇER
Kanunlar ve Kararlar Müdürü